

**YURTIMIZDA AVTOMOBIL YO’LLARI HAMDA SVETOFORDAN
FOYDALANISHNING ABZALLIKLARI VA MUOMMOLARI,
INOVATSION SVETOFORLARNING QO’LLANILISHI**

*Namangan viloyati kasdbiy talimni rivojlantirish va
muvofiqlantirish boshqarmasi*

To’raqo’rg’on tuman 2-sonli kasb-hunar maktabi

ishlab chiqarish talimi ustasi

M.Shaxobiddinov

Annotatsiya: ushbu maqolada bugungi kunda respublikamizda avtomobil magistrali rivojlanishi, kommunikatsion texnologiyalar rivojlanib borayotgan davirda mazkur sohada bo’layotgan kamchilik va yangiliklar to’g’risida o’quvchilarga tushunchalar berish maqsad qilib belgilangan.

Kalit so’zlari: Magistral, avtomobilsozlik, avtomobil yo’lari, transport aloqalari svetofor, piyodalar,xaydovchilar, Inavatsion svetoforlar, LED lampalari, sensor moslama.

Respublikamizda hozirgi ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy rivijlanishda avtomobilsozlik sanoati va tiransport tizimining rivojlanishi hamda transport infrasturukturasining eng muhim yo’nalishlaridan biri magistral avtomobil yo’llari tarmog’ini rivojlantirish bo’lib, bu yo’llardan yaqin va uzoq davlatlar bilan transfort aloqasini hamda piyodalarning qatnovlarida qulayliklarni oshirishdir.

Piyodalar o’tish joylarida svetofor o’rnatilgan bo’lib, Ushbu piyodalar o’tish joylarida avtomobillar qatnovlari juda ko’pligi kuzatiladi. Shuningdek avtomobillarga qaraganda piyodalarning qatnovlari ham undan ziyod. Svetoforni avtomobillarga qizil chiroqlari yonganda piyodalarga yashil chiroqlari yonadi.

Demak avtomobillar to’htashi va piyodalarni yo’lni kesib o’tish jarayonida bazi xollarda bir piyoda uchun ikki taraf yo’lida o’nlab mashinalar to’xtab turadi. Piyoda

o‘tib ketganidan so‘ng ham yashil yonishini kutib turish kerak. Bu esa yo‘llarda harakatni cheklaydi. Transport vositalarining keraksiz to‘xtab turishlariga sabab bo‘ladi. Avtomobillar piyodalar o‘tish joyiga yaqinlashib to‘htash chizig‘ida oldinda kelayotgan avtomobillar to‘htaganda orqada kelayotgan avtomobillarni oldindagi avtomobillarga yetib olib avarya holatlari ko‘p uchraydi. Piyodalar ham svetofor chiroqlariga qaramay yo‘lni kesib o‘tuvchilar kuzatiladi. Ming afsuski, gohida piyodalar yo‘lning belgilanmagan

qismlaridan kesib o‘tishi tufayli, gohida haydovchilarning tezlik qoidalariga amal qilmasligi natijasida nohush hodisalar yuz berib turadi. Yurtimizda yosh xaydovchilar yoki qimmat baho mashinalarni minib olgan, xaydovchilik kurslarida o‘qimagan, xaydovchilik guvohnomasi yo‘q, ota-onasini erkatoy bolalari tomonidan gohida tezlik balantligi, yo‘l belgilariga, yo‘l harakati qoydalariga amal qilmasliklari natijasida nohush hodisalar keltirib chiqazadi. Shularni inobatga olgan xolda aholiga orasida seminarlar tariqasida tushunchalar va maruzalar bilan oddiy aholiga ma‘lumotlar berib borishimiz lozim. Xaydovchilarga ushbu holatlar bo‘yicha kerakli choralarni va harakat havfsizligini, masofa saqlashlari hamda qoydalarga amal qilishlari boyicha keraklicha ma‘lumotlarni yetkazish uchun axborot markazlari orqali ham axoli orasiga kirib borishimiz lozim.

Svetoforlar mavzusida so‘z borar ekan yurtimizda inavastsiyon svetoforlar qo‘llanilishi yo‘llardan piyodalar, qariyalar hamda nogironlar uchun qulayliklari yaratilib borilmoqda.

Inovatsion svetoforlar

Toshkent shahar IIBB YHXBdan ma’lum qilishlaricha, ushbu innovatsion svetoforning o’rnatilishi piyoda, ayniqsa, bolalarning yo’llardagi xavfsizligini ta’minlashga xizmat qiladi. Yo’lakchaga kelishingiz bilan sensor moslama ishga tushadi va avtomobillar uchun qizil chiroq yonadi. Bu texnologiyada inson omili ishtirok etmaydi Shahardagi ayrim joylarda piyodalar o’tish joyi tugmalar orqali boshqarilishini ko’rish mumkin. Bu ayrim fuqarolar tomonidan tugmalar doimiy bosib turilishi yoki faqat yashil chiroq yonib turishi uchun tugmachani bog‘lab qo’yish holatlari kuzatilmoqda. Innovatsion svetofor esa sensor orqali boshqariladi. Piyodalar o’tish yo’l belgilari ham LED lampalari orqali yoritiladi.

Kunlar o’tgani sayin svetoforlarning ham yangicha talqinlari yaratilib insonlarga foydali hususiyatlari bilan o’rnatilib kelinmoqda.

Kuni kecha poytaxtimizning ayrim tumanidagi maktablar yonidagi piyodalar o’tish yo’lagiga innovatsion svetofor o’rnatildi. E’tiborli jihati shundaki, piyodalarga qulaylik yaratish hamda ularning xavfsizligini ta’minlash maqsadida o’rnatilgan ushbu svetofor sensorda boshqariladi.

Mazkur ko’chada transport vositalari juda ko’p harakatlanadi. Bundan tashqari, hududda maktabgacha ta’lim muassasasi va maktab joylashgan bo’lib, bolalar yo’lining ayni shu qismidan o’tishlariga qulaylik yaratish maqsadida o’rnatildi.

Ko’zi ojiz piyodalar uchun ham qulaylik yaratish maqsadida yurtimiz shaharlari ko’chalarida ilk bor “ovozli svetafor o’rnatildi. Respublika Ichki ishlar

vazirligi tomonidan tuzilgan ishchi guruhi mamlakatimizdagi ko‘zi ojiz va ko‘rish qobiliyati zaif bo‘lgan bolalar maktab-internatlariga yaqindan yordam berish maqsadida chora-tadbirlar rejasini ishlab chiqarilganini malum qilgan. Va shu asosida viloyatlarimizda ham muayyan ishlar amalga oshirilmoqda.

Viloyatlardagi IIB yo‘l harakati xavfsizligi boshqarmasi tomonidan o‘rnatilgan “ovozli svetofor” piyodalarga har bir chiroq yongani va harakatlanish mumkin yoki mumkin emasligi haqida ovozli xabar berib, ogohlantiradi.

– Maktabimiz oldidagi katta yo‘ldan o‘tish biz uchun ko‘p noqulaylik tug‘dirardi, qo‘rqardik, – deydi maktab-internat o‘qituvchisi Zokir Maxamatov. – Chunki, shu paytgacha avtomashinalarning ovozini eshitgan holda, ularning yaqin yoki uzoqdaliginichamalab yo‘lni kesib o‘tardik. Bu svetofor biz va o‘quvchilarimiz uchun katta qulaylik bo‘ldi.

Shahardagi ayrim joylarda piyodalar o‘tish joyi tugmalar orqali boshqarilishini ko‘rish mumkin. Bu ayrim fuqarolar tomonidan tugmalar doimiy bosib turilishi yoki faqat yashil chiroq yonib turishi uchun tugmachani bog‘lab qo‘yish holatlari kuzatilmoqda. Innovatsion svetofor esa sensor orqali boshqariladi. Piyodalar o‘tish yo‘l belgilari ham LED lampalari orqali yoritiladi.

Mazkur svetoforlar kunduzi quyoshdan quvvat oladi. Olgan quvvati tun bo‘yi bemalol yetadi. Bundan tashqari, qo‘shimcha o‘rnatilgan chiroqlar haydovchilarni hushyorlikka chorlaydi. Bu esa piyodalar ishtirokidagi turli xil xavf-xatarlarning oldini olishga yordam beradi.

Mutaxassislarning aytishicha, kelgusida mazkur loyihani aholi gavjum joylarga keng tatbiq etish ko‘zda tutilmoqda, deya xabar bermoqda O‘ZA.

Yurtimiz shifokorlari fuqorolarga qarata ularning farzandlariga etiborli bo‘lishlarini, Ko‘cha – kuyda tartib – qoydalarga, xarakat – xavfsizligi qoydalariga amal qilishlariga chaqirishlarini so‘raydi. Asosiy etiboprlarini tiransfortlar qatnovi, fiyodalar o‘tish yo‘lakchalaridan o‘tayotgan chog‘larida telifotdan foydalangan xolda quloqlariga quloqchainlar taqib yurishlari oqibatida ko‘flab transfort va fuforolar xalokati keitirib chiqarishiga sabab bo‘layotganini takitlashmoqda

Yo’llarda xarakat xavfsizligini yo’ga qo’yuvchi hodimlar xam ko’flab yosh haydovchilarni ota-onalari olib bergan so’ngi rusumdagi tiransfortvositalarini kata tezliliklar bilan boshqarishlari tufayli shunday oqibatlar sodir bo’moqda deb takitlashmoqda.

Ayni damda bir yo’nalish ya’niy avtomobil yo’nalishi bo’yicha so’zni olib borar ekanmiz, kasb – hunar maktabimizda ushbu soha bo’yicha dars berib borayotgan ustozlarimiz ko’p ulardan yo’l harakati qoidalari fanidan dars berib kelayotgan Qosimov Hamiduiio domlamiz bilan birgalikda yangi tahrirdagi Yo’l harakati qoidalari 2022 yil 12-Aprel kuni o’zbekiston respublikasi vazirlar maxkamasining yo’l xarakati qoidalarini tastiqlash to’g’risidagi 172 sonli qarori qabnul qilindi. Ushbu qaror bo’yicha 1- maydan boshlab amalga kiritilayotgan yangiliklar hamda servis belgilariga kiritilgab qo’shilgan belgilar boyicha keraklicha maxoratlar bilan ertalabki saflanishlarda kasb – hunar maktabi bo’yicha barcha yo’nalishdagi o’quvchilariga faol o’quvchilar binan , hamda dars mashg’ulotlarida esa jixozlangan honalarda Ilg’or pedagogik tehnalogiyalardan foydalangan holda o’quvchilarni bilimlari va ko’nikmasi shakillantirib bormoqdamiz. Ushbu yangi taxrirdaga Yo’l harakati qoidalari bo’yicha telividiniyalarda va boshqa sayitlarda tanishtirish ishlari olib borilmoqda.

Biz quyidagi belgilarni axborot nashiryotlari orqaliy ham yoritib berish istagidamiz .

Yuqorida aytib o’tilgan yangi taxrirdagi servis bilgilardan

Ushbu belgilarda ko'rsatilgan joylarga belgida ko'rsatilgan masofalar qolganligi xaqda ma'lumot beridi.

Yangi qaroga ko'ra axoli po'nkitalarida transpot vositalarini soatiga 70 kilometirdan, maktab va maktabgacha talim muassasalari atroflaridagi yo'llarda 300 metirgacha masofada soatiga 30 kilometirdan turar joy daxalari va yondosh hududlarda uy joy binolari orasidagi yo'llarda soatiga 20 kilometirdan oshirmasdan harakatlanishga ruhsat etiladi.

Bulardan tashqari piyodalar o'tish joylarida transfort vositalarini

Piyodalar o'tish joylarida transport vositalarini to'xtatish taqiqlanadi. Piyodalar o'tish joylarida eski qoyda bo'yicha 5 metir masofada taqiqlanar edi yangi qoyda bo'yicha transport vositalarini to'xtatish 10 metir masofaga o'zgartirilgan.

Yangi qarorga ko'ra engil avtomobillarda yuk tashishga mo'ljallangan tom qismidagi yukning balandligi bir metirdan oshmagan holda maxsus moslamalar bilan maxkamlangan va uzunligi avtomobilni uzunligidan yarim metirdan oshmagan holda tashish belgilandi.

Yuk avtomobillarni yo'ning faqat o'ng tomonidan xarakatlanishlari korsatib o'tildi. transport vositalarini qayrilib olish joylarida hamda unga 30 metir yetmasdan yoki o'tib to'htash taqiqlanadi.

Kunning qorong’u vaqti yoki yetarlicha ko’rinmaydigan vaqtda volosofetchilar nur qaytaruvchi kiyimlarda bo’lishlari shuningdek so’tkaning qorong;u vaqtilarida piyodalar kiyimlarida nur qaytaruvchi elementlar bo’lishi tavsiya etilishini ko’rsatib o’tilgan.

Foydalanilgan internet saytlari:

1. www.xit.uz
2. wikipedia.org
3. prom.uz
4. daryo.uz